

TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ
MÜZAKERE ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

TAM METNİ

MÜZAKERE ÇERÇEVESİ

Müzakerelerin genel ilkeleri

1. Müzakereler Türkiye'nin kendi liyakatlerine dayalı olacak ve müzakerelerin hızı Türkiye'nin üyelik şartlarını karşılama konusundaki ilerlemesine bağlı olacaktır. Başkanlık veya Komisyon Konseyin tam bilgilendirilmesini ve böylece Konseyin durumu düzenli olarak inceleme altında tutabilmesini sağlayacaktır. Birlik, kendi tarafında, süreç içerisinde müzakereleri sonlandırma şartlarının karşılanıp karşılanmadığına karar verecektir; bu karar Komisyonun, Türkiye'nin 6. Maddede sayılan şartları yerine getirdiğini teyit eden raporuna dayanacaktır.
2. Avrupa Konseyi'nin 2004 Aralık ayında kabul ettiği gibi, bu müzakereler Avrupa Birliği Sözleşmesinin 49. Maddesine dayalıdır. Müzakerelerin ortak hedefi katılımdır. Bu müzakereler sonuçları önceden garanti edilemeyen, açık uçlu süreçlerdir. Kopenhag kriterlerinin, Birliğin hazmetme kapasitesi de dahil olmak üzere tamamı göz önünde bulundurularak, Türkiye'nin üyeliğin tüm yükümlülüklerini üstelenemez konumda olması durumunda Türkiye'nin Avrupa yapılarına mümkün olan en güçlü bağla tam olarak demirlemesi sağlanmalıdır.
3. Genişleme Birlik ve Üye Devletlerin çaba gösterdiği sürekli yaratma ve bütünleştirme sürecini güçlendirmelidir. Birliğin uyum ve etkinliğini korumak için her çaba gösterilmelidir. 1993 Kopenhag Avrupa Konseyi sonuçları doğrultusunda, Avrupa bütünleşmesinin ivmesini korurken, Birliğin Türkiye'yi hazmetme kapasitesi hem Birlik, hem de Türkiye'nin genel çıkarları açısından önemli bir konudur. Komisyon bu üyelik şartının karşılanıp karşılanmadığı konusunda Konseye bir değerlendirme bilgisi sunabilmek için müzakereler sırasında, Türkiye'nin üyelik perspektifinden kaynaklanan durumlara ilişkin Ekim 2004 belgesinde belirlenen konuların tamamını kapsayarak, bu kapasiteyi dikkatle izleyecektir.
4. Müzakereler, daha sonra büyük ölçüde Avrupa Birliği Sözleşmesine dahil edilen ve Temel Haklar Şartı'nda da beyan edilen, Kopenhag 1993 Avrupa Konseyi tarafından belirlenen siyasal kriterleri yeterli ölçüde karşılamış olmasına dayanarak

başlatılmıştır. Birlik Türkiye'nin reform sürecini devam ettirmesini ve ilgili Avrupa içtihadı da dahil olmak üzere, özgürlükler, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygı konusunda daha fazla iyileştirmenin sağlanması; özel olarak işkence ve kötü muamelelere ile mücadelede sıfır tolerans ile ilgili yasa ve uygulama önlemlerini güçlendirmesi ve genişletmesi ve ifade özgürlüğü, din özgürlüğü, kadın hakları, sendikal hakları da içeren ILO standartları ve azınlık haklarına ilişkin hükümleri uygulamasını beklemektedir. Birlik ve Türkiye yoğun siyasal diyalogu devam ettirecektir. Bu alanlardaki ilerlemenin geri dönüşmezliği ve insan haklarına tam saygının teminat altına alınması için ilerlemeler, Komisyon'un 2004 raporu ve tavsiyenamesi ile yıllık olağan raporunda belirlenen tüm noktaları ele alarak, Konsey'e düzenli olarak rapor etmeye davet edilen Komisyon tarafından yakından izlenmeye devam edilecektir.

5. Türkiye'de, Birliğin üzerine inşa edilmiş olduğu özgürlük, demokrasi, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğünün ciddi ve ısrarlı bir şekilde ihlal edilmesi durumunda, Komisyon kendi inisiyatifi ile veya Üye Devletlerin üçte birinin talebi üzerine müzakerelerin askıya alınmasını tavsiye edebilir ve nihai olarak yeniden başlatılmasının şartlarını önerebilir. Üye Devletler Hükümetlerarası Konferansta, Hükümetlerarası Konferansta oybirliği genel şartına bakılmaksızın, Konsey kararı doğrultusunda hareket edeceklerdir. Avrupa Parlamentosu bilgilendirilecektir.
6. Müzakerelerin ilerlemesine Türkiye'nin, ekonomik ve sosyal yakınlaşma çerçevesi içerisinde ve 2. paragraftaki Komisyon raporlarına atıfla, üyeliğe girişe hazırlanma konusundaki ilerlemesi rehberlik edecektir. Bu ilerleme özellikle aşağıdaki şartlar açısından ölçülecektir:
 - Üyelik için aşağıdaki şartları getiren Kopenhag kriteri: * Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı ve azınlıkların korunmasını teminat altına alan kurumların istikrarı;

* işleyen bir Pazar ekonomisinin mevcudiyeti ve Birlik içerisindeki rekabetçi baskılara ve Pazar güçleri ile başedebilme kapasitesi;

* siyasal, ekonomik ve parasal birlik amaçlarına bağlılığı da içeren üyelik yükümlülüklerini üstlenme kabiliyeti ve *müktesabatı (acquis)* etkin bir şekilde uygulama ve hayata geçirme idari kapasitesi;

- Türkiye'nin iyi komşuluk ilişkilerini açık bir şekilde taahhüt etmesi ve doğabilecek tüm önemli sınır uyuşmazlıklarını gerektiğinde Uluslararası Adalet Divanının karar yetkisi de dahil olmak üzere Birleşmiş Milletler Şartına uygun olarak barışçı şekilde çözümlenmeyi taahhüt etmesi;
 - Türkiye'nin Kıbrıs sorununun BM çerçevesinde ve kapsamlı bir çözüm için olumlu bir ortamın yaratılması ve Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti de dahil olmak üzere tüm AB Üyeleri ile ikili ilişkilerinin normalleşmesinin ilerletilmesi de dahi, Birliğin üzerine inşa edilmiş olduğu ilkeler paralelinde kapsamlı bir şekilde çözüm çabalarını desteklemeye devam etmesi.
 - Türkiye'nin Ortaklık Anlaşması ve Ortaklık Anlaşmasının tüm AB Üye Devletlerine ve özellikle de AB-Türkiye Gümrük Birliğine dahil olan Devletlere yayılması ve düzenli olarak revize edilecek olan Katılım Ortaklığının uygulanması konusundaki yükümlülüklerini yerine getirmesi.
7. Katılım döneminde Türkiye'den üçüncü ülkelere yönelik politikalarını ve uluslararası örgütlerdeki pozisyonlarını (tüm AB Üyelerinin bu örgütler ve düzenlemelere üyeliği ile ilişkili olarak da) Birlik ve Üye Devletler tarafından benimsenen politika ve pozisyonlarla artan bir şekilde uyumlulaştırması istenecektir.
8. Katılım müzakerelerine paralel olarak Birlik Türkiye ile yoğun bir siyasal ve sivil toplum diyalogu yürütecektir. Kapsamlı sivil toplum diyalogunun amacı özellikle

Avrupa vatandaşlarının katılım sürecini desteklemelerini sağlamak amacıyla halkları yakınlaştırarak karşılıklı anlayışın zenginleştirilmesi olacaktır.

9. Türkiye kendi katılımı anında, diğer katılım müzakerelerinin mevcut sonuçlarını olduğu gibi kabul edecektir.

Müzakerelerin özü

10. Katılım Birlik sistemine ve kurumsal çerçevesine bağlı ve Birlik *müktesebatı* olarak bilinen hak ve yükümlülüklerin kabulü anlamına gelir. Türkiye katılım sırasında olduğu şekli ile bunları uygulamak zorunda olacaktır. Ayrıca, yasal uyumlulaştırmaya ilave olarak katılım *müktesebatın* zamanında ve etkin bir şekilde uygulanması anlamına da gelir. *Müktesebat* sürekli tekamül eder ve şunları içerir:

- Birliğin üzerine inşa edildiği Sözleşmelerin içeriği, ilkeleri ve siyasi hedefleri;
- Sözleşmeler uyarınca benimsenen yasa ve kararlar ve Adalet Divanının içtihatları;
- Kurumlar arası sözleşmeler, kararnameler, bildirgeler, tavsiyeler, rehberler gibi Birlik çerçevesinde benimsenen ve yasal olarak bağlayıcı olan ya da olmayan diğer belgeler;
- Ortak dış politika ve güvenlik politikası çerçevesinde kabul edilen ortak eylemler, ortak pozisyonlar, deklarasyonlar, sonuçlar ve diğer belgeler;
- Adalet ve iç işleri çerçevesinde kabul edilen ortak eylemler, ortak pozisyonlar, deklarasyonlar, sonuçlar ve diğer belgeler;
- Topluluklar, Üye Devletlerle ortaklaşa olarak Topluluklar, Birlik tarafından bağitlanan uluslararası sözleşmeler ve Üye Devletlerin Birlik faaliyetleri ile ilişkili olarak aralarında bağitladıkları uluslararası sözleşmeler.

Türkiye katılım öncesinde uygun bir zamanda *müktesebatın* tercümelerini üretmesi ve katılımının ardından AB Kurumlarının doğru bir şekilde işlemesi için yeterli sayıda çevirmen ve mütercimi eğitmesi gerekecektir.

11. Türkiye'nin Üye Devlet olarak uyması gereken tüm sonuç kabilinden hak ve yükümlülükler Türkiye ve Topluluklar arasında mevcut tüm ikili sözleşmelerin ve Türkiye tarafından bağitlanmış olan ve üyelik yükümlülükleri ile bağdaşmayan diğer tüm uluslararası sözleşmelerin feshi anlamına da gelir. Ortaklık Sözleşmesinin *müktesebattan* ayrılan hiçbir hükmü katılım müzakerelerinde ön şart olarak değerlendirilemez.
12. Türkiye'nin *müktesebattan* doğan hak ve yükümlülükleri kabulü *müktesebata* özel adaptasyonları gerektirebilir ve özel olarak da katılım müzakereleri sırasında tanımlanması gereken geçici önlemlerin doğmasına neden olabilir.

Gerektiğinde *müktesebata* özel adaptasyonlar, bu *müktesebatı* kabul ederken Üye Devletler tarafından uygulandığı şekilde bu *müktesebatın* içerisinde yer alan ilkeler, kriter ve parametrelere dayalı olarak ve Türkiye'nin özellikleri dikkate alarak kabul edilir.

Birlik, zaman ve kapsam olarak sınırlı olmaları ve *müktesebatın* uygulanması aşamalarını net olarak tanımlayan bir planın eşlik etmesi kaydıyla Türkiye'den geçici önlemler almasını istemeyi kabul edebilir. İç pazarın yayılması ile bağlantılı alanlarda düzenleyici önlemler ivedilikle uygulanmalı ve geçiş süreleri kısa ve az sayıda olmalıdır; geniş finansal harcamalar da dahil olmak üzere esaslı bir çaba gerektiren önemli adaptasyonlarda süren, ayrıntılı ve bütçelendirilmiş uyum planının bir parçası olarak uygun geçici düzenlemeler öngörülebilir. Her halükarda geçici düzenlemeler Birlik kural ya da politikalarında değişiklikleri içermemeli, bunların doğru işleyişini bozmamalı veya önemli rekabet bozulmalarına neden olmamalıdır. Bu bağlamda, Birlik ve Türkiye'nin çıkarları göz önünde bulundurulmalıdır.

Uzun geçiş süreleri, derogasyonlar, spesifik düzenlemeler veya kalıcı güvence hükümleri, yani güvence önlemlerinin temeli olarak kalıcı bir şekilde mevcut olan

hükümler değerlendirilebilir. Komisyon, uygun şekilde, bunlara kişilerin serbest dolaşımı, yapısal politikalar ve tarım gibi alanlardaki önerilerinde yer verebilir. Ayrıca kişilerin serbest dolaşımının nihai olarak tesis edilmesine ilişkin karar süreçleri bireysel Üye Devletlerin azami rol oynamasına izin vermelidir. Rekabet veya iç pazarın işleyişi üzerindeki etkileri açısından geçici düzenlemeler veya güvenceler gözden geçirilmelidir.

Katılım müzakereleri sırasında *müktesebata* ayrıntılı teknik adaptasyonların saptanması gerekli olmayacaktır. Bunlar Türkiye ile işbirliği içinde hazırlanacak ve katılım tarihinde yürürlüğe girmesi açısından uygun zamanda Birlik kurumları tarafından benimsenecektir.

13. Türkiye'nin katılımının finansal boyutları uygulanabilir Finansal Çerçeve içerisinde düzenlenmelidir. Türkiye'nin katılımı önemli finansal sonuçlar doğurabileceğinden, müzakereler ancak 2014 yılında başlayan dönemi kapsayan Finansal Çerçeve'nin tüm olası finansal reformlar sonuçları ile birlikte oluşturulmasından sonra tamamlanabilecektir. Tüm düzenlemeler finansal yüklerin Üye Devletler arasında adil olarak paylaşılmasını sağlamalıdır.

14. Türkiye Üye Devlet olarak katılımı ile birlikte ekonomik ve parasal birliğe bir derogasyon ile katılacaktır ve gerekli şartları yerine getirdiği değerlendirmesine dayalı olarak bu yönde çıkarılacak bir Konsey kararının ardından ulusal para birimi olarak Euro'yu benimseyecektir. Bu alandaki geri kalan *müktesebat* katılımı ile birlikte tam olarak geçerli olur.

15. Serbestlik, adalet ve güvenlik alanı açısından, Avrupa Birliği üyeliği Türkiye'nin Schengen *müktesebatı* da dahil olmak üzere bu alandaki tüm *müktesebatı* tam olarak kabul etmesi anlamına gelir. Ancak *müktesebatın* bu kısmı yalnızca Türkiye'nin hazır olduğu yönünde uygulanabilir Schengen değerlendirmesine dayalı olarak Konsey'in iç sınırlarda şahıslara uygulanan kontrolleri kaldırma kararını almasının ardından uygulanabilir.

16. AB nükleer güvenliğin tüm boyutları da dahil olmak üzere üst düzeyde çevresel korumanın önemine işaret eder.

17. *Müktesebatın* tüm alanlarında, Türkiye gerek ulusal, gerekse bölgesel düzeydeki tüm kurumları, idari kapasitesi ve adli sistemlerini *müktesebatı* etkin bir şekilde uygulamak veya durumun gereğine göre katılım öncesinde uygun bir zamanda uygulayabilir durumda olmak amacıyla Birlik standartlarına uygun hale getirmelidir.

Müzakere Usulleri

18. Müzakerelerin özü bir yandan tüm Üye Devletlerin, diğer yandan da aday devletin katılımı ile gerçekleştirilecek olan Hükümetlerarası Konferans tarafından idare edilecektir.

19. Komisyon *müktesebatın* Türk yetkililerine açıklanması, Türkiye'nin belirli alanlarda müzakerelere hazırlanma durumunun değerlendirilmesi ve müzakerelerde gündeme gelme olasılığı en fazla olan konularda ön göstergeleri elde etmek amacıyla tarama süreci olarak bilinen, *müktesebatın* resmen incelenmesi sürecini başlatacaktır.

20. Tarama ve daha sonraki müzakerelerin amaçları bakımından, *müktesebat* her biri spesifik politika alanlarını kapsayan bölümlere ayrılacaktır. Bölümlerin bir listesi Ekte yer almaktadır. Müzakerelerin spesifik bir bölümü hakkında Türkiye veya AB tarafından ifade edilecek hiçbir görüş diğer bölümler hakkında benimsenmiş olabilecek pozisyonu hiçbir şekilde etkilemeyecektir. Ayrıca müzakerelerin gidişatı sırasında varılan anlaşmalar ve hatta kısmi anlaşmalar tüm bölümler için genel anlaşma yapılana kadar kesinleşmiş olarak kabul edilmez.

21. Türkiye'nin katılım yönündeki ilerlemesi hakkında düzenli Komisyon Raporları ve özel olarak da tarama sırasında Komisyon tarafından elde edilecek bilgilere dayanarak Konsey Komisyon'dan gelen bir teklif üzerinde oybirliği ile hareket etmek suretiyle her bir bölüm için geçici kapanış ve uygun olduğu zamanda açılış için referans noktalarını (benchmark) belirleyecektir. Birlik bu gibi referans noktalarını Türkiye'ye bildirecektir. Bölüme bağlı olarak, kesin referans noktaları

(benchmark) özel olarak işleyen bir pazar ekonomisinin mevcudiyetine, yasaların *müktesebat* ile aynı çizgiye getirilmesi ve *müktesebatın* yeterli idari ve adli kapasitenin varlığını gösteren anahtar unsurlarının uygulandığına dair izleme kaydının tatmin edici oluşuna işaret edecektir. İlgili oldukça, referans noktaları Ortaklık Sözleşmesi dahilinde ve özel olarak da AB-Türkiye gümrük birliğine ilişkin taahhütlerin ve *müktesebat* çerçevesindeki yansıtma şartlarının yerine getirilmesini de içerecektir. Müzakerelerin önemli bir zaman aldığı veya yeni *müktesebat* gibi yeni unsurların dahil edilmesi amacıyla bir bölümün daha sonraki bir tarihte yeniden ele alındığı durumlarda mevcut referans noktaları güncellenebilir.

22. Türkiye'nin *müktesebata* ilişkin konumunu göstermesi ve referans noktalarını karşılama açısından ilerlemesini rapor etmesi istenecektir. Türkiye'nin uygun idari ve adli yapılar kanalıyla etkin ve verimli uygulaması da dahil olmak üzere, *müktesebatı* doğru aktarması ve uygulaması müzakerelerin hızını belirleyecektir.
23. Bu amaçla Komisyon, Komisyon tarafından veya Komisyon adına uzmanlar tarafından yapılacak yerinde incelemeler de dahil olmak üzere mevcut tüm enstrümanları kullanmak suretiyle Türkiye'nin tüm alanlardaki ilerlemesini yakından izleyecektir. Komisyon taslak AB Ortak Pozisyonlarını sunarken Türkiye'nin belirli herhangi bir alandaki ilerlemesi konusunda Konsey'i bilgilendirecektir. Konsey o bölüm üzerindeki müzakereler ile ilgili ilave adımlar konusunda karar verirken bu değerlendirmeyi dikkate alacaktır. AB'nin her bir bölüm üzerindeki müzakereler için talep edebileceği ve Türkiye tarafından Konferansa sunulacak olan bilgilere ilave olarak, Türkiye'nin bir bölümün geçici kapanışından sonra dahi, *müktesebat* ile uyumlulaştırma ve *müktesebatın* uygulanmasının ilerleyişi konusunda düzenli, ayrıntılı, yazılı bilgi sunmaya devam etmesi gerekecektir. Geçici olarak kapatılan bölümler açısından, Komisyon, özellikle Türkiye'nin önemli referans noktalarını karşılayamaması veya taahhütlerini uygulayamaması durumunda müzakerelerin yeniden açılmasını tavsiye edebilecektir.